

The meaning of success from the perspective of adolescent with focusing on Instagram role models: a phenomenological study

Marjan Dabir¹ | Abbas Javaheri² | Samaneh Salimi³

Vol. **

Research Paper

Received:
23 October 2024

Revised:
27 December 2024

Accepted
23 April 2025

Published:
23 April 2025

P.P: 1-41

ISSN: 2645-4955
E-ISSN: 2645-5269

Abstract

The present research was conducted with the aim of investigating the meaning of success of adolescent boys and girls, focusing on Instagram role models. A qualitative approach and a descriptive phenomenological method were used to conduct the present research. The study population included adolescent boys and girls aged 17-19 in Tehran in 1402-1403. The sample was selected purposefully and theoretical saturation was achieved after conducting a semi-structured interview with 26 adolescents (15 girls and 13 boys). The collected data were analyzed with Colaizzi's method and the findings for male and female adolescents included main themes, sub-themes and primary concepts. The main themes for adolescents included the meaning of success from the point of view of adolescents, the chosen role models of adolescents and the attractive features of the role model. The results of the present study showed that the meaning of success from the point of view of adolescents is not limited to one field, but these successes are related to each other, which gives meaning to the lives of adolescents. Adolescents enter the Instagram space with a world of meanings of success in their minds and to confirm and challenge the meaning of their success, they choose people as Instagram role models and in different fields of success, they identify with the models in their minds and imitate them.

Keywords: Role models, Instagram, Meaning of success, Adolescent

1. Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

2. Corresponding Author.: Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. javaheri.m@ut.ac.ir

3. Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

معنای موفقیت از دیدگاه نوجوانان با تمرکز بر الگوهای اینستاگرام: یک مطالعه پدیدارشناسی

مرجان دبیری^۱ | عباس جواهری محمدی^۲ | سمانه سلیمی^۳ ID

**

سال ****

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳

صص: ۳۱-۱۱

شابا چاپ: ۴۹۵۵-۲۶۴۵

الکترونیکی: ۵۲۶۹-۲۶۴۵

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی معنای موفقیت نوجوانان دختر و پسر، با تمرکز بر الگوهای اینستاگرام انجام شد. برای انجام پژوهش حاضر از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی استفاده گردید. جمعیت مورد مطالعه، شامل دختران و پسران نوجوان ۱۷-۱۹ ساله شهر تهران در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. انتخاب نمونه به صورت هدفمند انجام شد و اشباع نظری پس از انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۲۶ نفر از نوجوانان (۱۵ دختر و ۱۳ پسر) حاصل شد. داده‌های جمع‌آوری شده با روش کلایزی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و یافته‌ها برای نوجوانان دختر و پسر دربرگیرنده مضامین اصلی، مضامین فرعی و مفاهیم اولیه بود. مضامین اصلی برای نوجوانان شامل معنای موفقیت از نگاه نوجوانان، الگوهای منتخب نوجوانان و ویژگی‌های جذب کننده الگو بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که معنای موفقیت از نگاه نوجوانان به یک زمینه محدود نمی‌شود بلکه این موفقیت‌ها در ارتباط با یکدیگر است که به زندگی نوجوانان معنا می‌دهد. نوجوانان با دنیایی از معانی موفقیت در ذهنشان وارد فضای اینستاگرام شده و برای تایید و به چالش کشیدن معنای موفقیت خود، افرادی را به عنوان الگوی اینستاگرامی برگزیده و در زمینه‌های مختلف موفقیت، در ذهن خود با الگوها همانندسازی کرده و از آنها تقلید می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: الگو؛ اینستاگرام؛ معنای موفقیت؛ نوجوانان

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲- نویسنده مسئول: استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Javaheri.m@ut.ac.ir

۳- استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

* مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره مدرسه دانشگاه تهران است.

مقدمه و بیان مسئله

نوجوانی مرحله انتقال از کودکی به بزرگسالی به همراه تغییرات برجسته در تمام گستره‌های زندگی است که این تغییرات، این دوره را به عنوان نقطه عطفی از سال‌های دیگر زندگی متمایز می‌کند (نقی پور غزلچه و همکاران، ۱۳۹۳). در طول این مرحله از زندگی، نوجوانان از تفکر عینی به تفکر انتزاعی تر انتقال می‌یابند (کوهن، ۲۰۰۸؛ بوزاتو^۱، ۲۰۲۴). این دوره‌ای است که نوجوانان در رابطه با برخی از ارزش‌ها و زمینه‌های رفتاری تصمیماتی را اتخاذ می‌کنند (باهنر و امیری هرندی، ۱۴۰۳). و با گنجاندن ملاحظات آینده در رفتار فعلی خود، ظرفیت تدوین برنامه‌ها و آرزوهای شخصی، نشان دادن توانایی به تعویق انداختن پاداش‌های فوری برای مزایای آینده و تصمیم‌گیری‌های راهبردی را پیدا می‌کنند، که این می‌تواند در بزرگسالی سودمند باشد (نورمی^۲، ۱۹۹۱؛ بوزاتو، ۲۰۲۴). افراد در دوره نوجوانی در پی دستیابی به استقلال، کشف فعالیت‌های جدید و پیش رفتن به سمت اهداف اصلی در زندگی می‌باشند (ویلبرشت و دیویدو^۳، ۲۰۲۴). یکی از اهداف رشد در نوجوانی، برنامه‌ریزی برای آینده است؛ دیدگاه نوجوانان در مورد امکان برنامه‌ریزی برای آینده و کنترل زندگی، با درک آن‌ها از موفقیت مرتبط است. در واقع تصورات نوجوانان در مورد موفقیت، معیاری برای ساختن تصویری از آینده آن‌ها است (کارابانوا و بوخالنکو^۴، ۲۰۱۶). موفقیت مفهومی نسبی است و تعریف آن از منظر افراد مختلف، متفاوت است. افراد بیشتر اوقات موفقیت را بر حسب خواسته‌ها، نیازها، تجربیات و اهداف خود تعریف می‌کنند (افراسیابی و رضایی صدر آبادی، ۱۴۰۲) و از سطوح متفاوتی از موفقیت برخوردار هستند (منادی، ۱۴۰۱). اثربخش‌ترین و ضروری‌ترین عامل موفقیت شخصی و فردی در دوره نوجوانی برای پیش رفتن به سمت زندگی موفق و با آرامش، هویت^۵ است. اهداف و خواسته‌های افراد در سنین بزرگسالی به شکل‌گیری هویت بستگی دارد که این شکل‌گیری در دوران نوجوانی و جوانی بیشتر اتفاق می‌افتد (عزیزخانی و ملک پور، ۱۳۹۲؛ افراسیابی، ۱۴۰۱). بنابراین، باورهای موفقیت، بیش‌هایی را در مورد سیستم‌های

1. Kuhn, D.
2. Bozzato, P.
3. Nurmi, J.E.
4. Wilbrecht, L. & Davidow, J. Y.
5. Karabanova, O. A. & Bukhalenkova D. A.
6. Identity

ارزشی افراد، از جمله فرآیندهای انگیزشی و شکل‌گیری هویت آن‌ها فراهم می‌کند (گیل^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع ارزش‌ها اصول زندگی را هدایت می‌کنند که ذاتاً با هویت شخصی فرد مرتبط هستند (ساگیو^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). از سوی دیگر، مزلو^۳ (۱۹۶۸) و راجرز^۴ (۱۹۵۵، ۱۹۶۴) موفقیت را نیز به عنوان یک فرآیند خودشکوفایی^۵ می‌بینند و تصور می‌کنند که انسان‌ها به طور مثبت تلاش می‌کنند تا خود را به فعلیت برسانند. سامویلنکو^۶، (۲۰۲۲) بیان می‌کند که نوجوانان امروزی موفقیت را در رسیدن به اهدافی تعریف می‌کنند که احساس رضایت از نتیجه و خوشبختی را به همراه دارد.

یکی از عواملی که به موفقیت نوجوانان کمک می‌کند، شبکه‌های اجتماعی است (وست^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). شبکه‌های اجتماعی دائماً درباره موفقیت صحبت می‌کنند، افراد موفق را معرفی (سلبریتی‌ها) و روش‌های موفق شدن را ترویج می‌کنند (افراسیابی و رضایی صدر آبادی، ۱۴۰۲). یکی از این شبکه‌های اجتماعی که در بین نوجوانان بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد اینستاگرام است (سونگ کنگ^۸، ۲۰۲۳). با جست‌وجو کردن واژه موفقیت در اینستاگرام هزاران صفحه و ۷ میلیون پست مربوط به موفقیت دیده می‌شود که در این میان یکی از پرطرفدارترین هشتگ‌ها، هشتگ موفقیت فردی و شخصی با حدود ۱.۵ میلیون محتوا می‌باشد (خانه کتاب و ادبیات ایران، ۱۴۰۰؛ افراسیابی و رضایی صدر آبادی، ۱۴۰۲). همچنین سلبریتی‌ها نیز به دلیل استعدادها یا مشاغل موفق خود در این شبکه‌ها شناخته می‌شوند و بسیاری از آن‌ها نیز حضور پررنگی در شبکه‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند (لوئیزا و همکاران^۹، ۲۰۲۳). برای جوانان نشانه‌هایی در رابطه با افراد مشهور، مانند محبوبیت و جذابیت، نشانه‌های مهمی از اعتبار هستند که ممکن است منجر به انتخاب این افراد به عنوان الگو شوند (ایال^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۰). استفاده از اینستاگرام نیز پدیده‌ای اختصاصی را در میان کاربران آن ایجاد می‌کند که در آن فالوورهای جوان خودشان تصمیم می‌گیرند بر اساس آنچه

1. Gill, A.
2. Sagiv, L.
3. Maslow, A.
4. Rogers, C. R.
5. Self-actualization
6. Samoilenko, M.
7. West, M.
8. Songkeng, S. R.
9. Luisa, Z. D.
10. Eyal, K.

که برایشان خوب و خوشایند است، چه کسی الگوی آن‌ها شود (آستریانی، ۲۰۲۲). بر اساس دیدگاه بندورا^۲ (۱۹۷۱)، افراد با مشاهده رفتار دیگران، حالت‌ها یا رفتارهای موفق و ناموفق را برمی‌گزینند و سپس حالت‌ها و رفتارهای موفق را برای تقلید انتخاب می‌کنند. تقلید از الگوی مطلوب بخشی عادی از شکل‌گیری هویت نوجوانان است و حاصل دوره‌ای از زندگی نوجوانان به نام «بحران هویت» است. به گفته اریکسون^۳ (۱۹۶۸) این دوره‌ای است که نوجوانان نمی‌دانند چه کسی هستند، بنابراین زمان سردرگمی هویت، کاوش هویت و تقلید از چندین هویت است (باگی^۴، ۲۰۲۴). در این زمان، چهره‌های رسانه‌ای می‌توانند به‌عنوان الگو برای نوجوانان در نظر گرفته شوند (گیلز و مالتبی^۵، ۲۰۰۴).

آکادمی روانپزشکی کودکان و نوجوانان آمریکا^۶ یک الگو را اینگونه تعریف می‌کند: «شخصی که با تأثیرگذاری بر دیگران به عنوان نمونه عمل می‌کند» (آکادمی روانپزشکی کودکان و نوجوان آمریکا، ۲۰۲۰). متخصصان مختلفی مانند موسیقیدانان، دانشمندان، ورزشکاران، بازیگران و سیاستمداران، توانایی تأثیرگذاری بر مردم را از طریق کار خود دارند، که اغلب به دلیل ویژگی‌های تحسین‌برانگیز و نگرش‌های الهام‌بخش خود به عنوان الگو شناخته می‌شوند (لاکوود و کوندا^۷، ۱۹۹۷). ستودن افراد مشهور یکی از چالش‌های هویتی در نوجوانان است زیرا آن‌ها فکر می‌کنند که قهرمانان آن‌ها افرادی هستند که سطح بالایی از موفقیت را دارند. به طوری که نوجوانان بر این باورند که به اندازه قهرمانان خود موفق خواهند بود (روحاواتی^۸، ۲۰۲۳).

بالینت^۹ (۲۰۱۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که نوجوانانی که بر روی ساختن هویت خود، کار می‌کنند، خیال پردازان "حرفه‌ای" هستند. آن‌ها آینده خود را به عنوان فردی موفق، شاد و محبوب به تصویر می‌کشند که مورد پذیرش دیگران هستند و مردم از آن‌ها قدردانی می‌کنند. مطالعه‌ای توسط لاکوود و کوندا (۱۹۹۹) نشان داد که الگوبرداری مثبت، میل به موفقیت در یک

1. Astriani, R.
2. Bandura, A.
3. Erikson, E. H.
4. Buggy, S.
5. Giles, D. C. & Maltby, J.
6. American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (AACAP)
7. Lockwood, P. & Kunda Z.
8. Rohmawati, N. R.
9. Bálint, Á.

زمینه خاص را تقویت می کند که به نوبه خود به عنوان یک انگیزه ذهنی قوی برای موفقیت عمل می کند. تحقیقات اخیر نشان می دهد که رفتار و عمل افراد مشهور بر سبک زندگی کاربران ایرانی از لحاظ سبک پوشش، اوقات فراغت، مدیریت بدن و روابط بین فردی تاثیر گذار است (عباسی و جعفری، ۱۳۹۹). برخی از مطالعات اهمیت نقش الگوهای مثبت را در جنبه های مختلف زندگی و در زمینه رشد هویت فردی، سلامت روان شناختی و پیشرفت نشان داده اند (عرب مقدم و همکاران، ۱۳۹۴).

با توجه به آنچه مطرح شد، تحقیقات پیشین عمدتاً نقش و اهمیت الگوهای الهام بخش و تاثیر گذاران شبکه های اجتماعی را در جوامع را نشان داده اند اما نقش تاثیر گذاران شبکه مجازی اینستاگرام را در رابطه با معنای موفقیت نوجوان که بخش زیادی از زمان خود را در طول روز صرف این شبکه می کنند و قاعدتاً معنای تحت تاثیر افراد در این برنامه قرار می گیرند مورد بررسی قرار نداده اند. لذا از آن جایی که شکل گیری هویت، رسیدن به اهداف، معنا و موفقیت در دوره نوجوانی اهمیت ویژه ای پیدا می کند و نوجوانان در این دوره تحت تاثیر افراد در شبکه های اجتماعی به ویژه اینستاگرام هستند؛ ممکن است در فرآیند شکل گیری معنای موفقیت خود از افراد و محتواهای به اشتراک گذاشته شده در اینستاگرام الگوبرداری کنند، به همین دلیل انجام پژوهشی در زمینه اهمیت الگوهای شبکه اجتماعی اینستاگرام، در زندگی نوجوانان و بررسی نحوه حضور و الگوگیری، برای بهزیستی روانی نوجوان ضروری بنظر می رسد. از این رو، پژوهش حاضر باهدف بررسی معنای موفقیت نوجوانان و با تمرکز بر الگوهای اینستاگرامی انجام شده است.

روش شناسی پژوهش

طرح پژوهش حاضر، کیفی و روش آن پدیدارشناسی از نوع توصیفی است. انتخاب نمونه به صورت هدفمند انجام شد که شامل ۲۶ نفر از نوجوانان دختر و پسر (۱۵ دختر و ۱۱ پسر) شهر تهران در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. پژوهشگر تا زمان رسیدن به حد اشباع، یعنی تا زمانی که جنبه های جدیدی در صحبت ها نباشد به نمونه گیری ادامه داد. معیارهای ورود برای شرکت در پژوهش حاضر عبارتند از: استفاده فعال در روز از اپلیکیشن اینستاگرام به مدت حداقل ۱ ساعت؛ عضویت در اینستاگرام به مدت حداقل ۱ سال؛ نوجوانان ساکن شهر تهران باشند؛ بازه سنی شرکت کنندگان بین

۱۷-۱۹ سال باشد و از همکاری در پژوهش رضایت آگاهانه داشته باشند. و معیارهای خروج شامل: عدم تمایل به ادامه همکاری در این پژوهش و نداشتن اطلاعات عمیق و غنی در مورد پدیده مورد نظر پژوهشگر بود.

در پژوهش حاضر، با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته نسبت به جمع‌آوری داده‌ها اقدام شده است. در این نوع مصاحبه، سوالات از قبل مشخص گردید و از تمام مصاحبه‌شوندگان سوالات همسانی پرسیده شد؛ اما مشارکت کنندگان آزاد بودند که پاسخ خود را به هر طریقی که می‌خواهند بیان کنند. در رابطه با چارچوب کلی سوالات پژوهش می‌توان به این موارد اشاره کرد که برای برقراری ارتباط و ایجاد حس اعتماد بین پژوهشگر و مشارکت کنندگان سوالات مقدماتی همچون "روزاتو چه جوری می‌گذرونی معمولاً؟ پرسیده شد. در مرحله بعدی سوال‌های انتقالی برای متصل شدن به سوالات کلیدی پژوهش پرسیده شد؛ پرسش‌هایی نظیر "چه تصویری از آینده‌ات داری؟ چه برنامه‌هایی برای رسیدن به هدف داری؟ معمولاً توی اینستاگرام چه محتواهایی رو نگاه می‌کنی؟ مطرح شد. در مرحله بعدی سوالات اصلی پژوهش مانند "از نظر تو موفقیت یعنی چی؟ آیا تا به حال در اینستاگرام شخصی رو دیدی که به موفقیتی که تو بیان کردی رسیده باشه؟ شده با خودت فکر کنی منم برای رسیدن به این موفقیت شبیه این شخص عمل کنم؟" در راستای اهداف پژوهش مطرح گردید. همچنین برای رسیدن به اطلاعات غنی‌تر و دقیق سوالات پیگیرانه‌ای مانند "میتونی در رابطه با این موضوع بیشتر توضیح بدی؟ و سوالات خاتمه دهنده‌ای مثل "آیا موضوع دیگه‌ای در رابطه با این موضوع هست که مطرح نکرده باشید؟" پرسیده شد.

در رابطه با مراحل اجرای پژوهش، ابتدا پژوهشگر در شبکه‌های اجتماعی تلگرام، اینستاگرام و واتس‌آپ فراخوان را به اشتراک گذاشت و پس از برقراری ارتباط با افرادی که معیارهای ورود به پژوهش را دارا بودند، توضیحاتی درباره اهداف پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی به افراد ارائه شد. در ادامه بعد از کسب رضایت و با توجه به تمایل و شرایط مصاحبه شونده، محقق زمانی را برای انجام مصاحبه از طریق گوگل میت و تلگرام مشخص کرد، که میانگین زمان مصاحبه با توجه به فرد مصاحبه شونده بین ۱-۲ ساعت متغیر بود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از راهبرد هفت مرحله‌ای کلایزی^۱ (۱۹۷۸) استفاده شد که در گام اول، یادداشت برداری از داده‌ها و مطالعه مکرر برای رسیدن به درک کلی از اظهارات مصاحبه شونده صورت می‌گیرد. در گام دوم، اظهارات مهم و مرتبط با پژوهش تعیین شد. در گام سوم، به توصیف و تشریح اظهارات مهم که نشان دهنده تفکر اساسی فرد است، پرداخته می‌شود. در گام چهارم، مضامین با توجه به شباهت مفهومی، مقوله‌بندی شدند و اظهارات غیرمرتبط حذف گردید. در گام پنجم، برای توصیف کاملی از پدیده مورد نظر مضامین اصلی هر یک، در ذیل یک مضمون هسته‌ای قرار گرفتند و دسته‌های کلی‌تری ایجاد شد. در گام ششم، تقلیل‌سازی از داده‌ها برای حذف توصیفات زائد صورت گرفت و توصیف مختصر و دقیقی ارائه شد. سرانجام در گام هفتم، برای اعتبار یافته‌های تحقیق، فرآیند بازگشت مجدد به مصاحبه‌ها و در صورت لزوم مراجعه به شرکت‌کنندگان به شکل رفت و برگشت مکرر اتفاق افتاد و بخش‌های منتخبی از مصاحبه‌ها در اختیار دو پژوهشگر در حوزه علوم اجتماعی قرار گرفت و نظرات آن‌ها هم در نمونه نهایی لحاظ شد.

در پژوهش حاضر همزمان با گردآوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها هم نیز انجام می‌شد و برای تحلیل مضمون از نرم افزار Maxqda2018 استفاده شد. برای اعتبار سنجی یافته‌های پژوهش از معیارهای چهارگانه «اعتبار^۲، قابلیت انتقال^۳، قابل اعتماد بودن^۴ و تایید پذیری^۵» که توسط گوبا و لینکلن^۶ (۱۹۸۲) پیشنهاد شده، استفاده گردید. محقق با اختصاص دادن زمان کافی برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، بررسی عمیق داده‌های به‌دست آمده و تایید مشارکت‌کنندگان، اعتبار داده‌ها مورد توجه قرار داد. برای توجه به قابلیت انتقال، محقق برای خوانندگان این پژوهش، شرایط پژوهش و اقدامات انجام شده توسط پژوهشگر را به صورت دقیق ذکر کرده است. برای قابل اعتماد بودن یافته‌ها، فرآیند انجام تحقیق و بررسی داده‌های به‌دست آمده از مصاحبه‌ها با نظارت دو پژوهشگر دیگر انجام شد. در بررسی ملاک تایید پذیری، ابتدا محقق برای پرهیز از هر گونه سوگیری، پیش‌داوری و عقاید خود را کنار گذاشت و برای افزایش قابلیت‌دآوری اساتید، داده‌های خام شامل یادداشت‌ها،

1. Colaizzi, P. F.
2. Credibility
3. Transferability
4. Dependability
5. Confirmability
6. Guba, E. G., & Lincoln, Y. S.

دست‌نویس مصاحبه‌ها (به شکل فایل ورد) به استاد راهنما و مشاور تحویل داده شد. همچنین یادداشت‌هایی که در آن محقق برای خود فرآیند تحلیل و تقلیل داده‌ها را انجام داده بود، ثبت و نگهداری شد و پس از آن برای اطمینان از همسویی یافته‌ها در اختیار اساتید قرار گرفت. در نهایت نظرات استاد راهنما و مشاور درباره معانی، ارتباط و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر با نظر محقق همخوان بود.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش با توجه به اصل اشباع، ۲۶ شرکت‌کننده شامل ۱۵ دختر (۵۷/۷ درصد) و ۱۱ پسر (۴۲/۳ درصد) حضور داشتند که میانگین سنی آن‌ها ۱۸/۱۲ بود و به‌طور میانگین مدت زمان استفاده مشارکت‌کنندگان از اینستاگرام روزانه ۹ ساعت بود.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان

کد مشارکت‌کننده	جنسیت	سن	رشته تحصیلی	تحصیلات مادر	تحصیلات پدر	شغل مادر	شغل پدر	تعداد فرزندان
۱	دختر	۱۸	گرافیک	فوق دیپلم	لیسانس	خانه دار	نماینده ایران خودرو	۵
۲	دختر	۱۹	انسانی	فوق دیپلم	دیپلم	خانه دار	مغازه دار	۲
۳	دختر	۱۹	آموزش ابتدایی	دیپلم	دیپلم	خیاط	راننده تاکسی	۲
۴	پسر	۱۸	انسانی	دیپلم	دیپلم	خانه دار	مکانیک	۵
۵	پسر	۱۸	کامپیوتر	فوق دیپلم	لیسانس	خانه دار	مهندسی عمران	۲
۶	دختر	۱۸	ریاضی	دیپلم	دیپلم	خانه دار	مکانیک	۲
۷	پسر	۱۹	مکانیک	دیپلم	لیسانس	خانه دار	مهندس	۳

فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده

۸	دختر	۱۷	انسانی	دیپلم	لیسانس	خانه حسابدار دار	۲
۹	دختر	۱۹	معماری	لیسانس	لیسانس	کارمند دانشگاه	۲
۱۰	دختر	۱۸	انسانی	فوق دیپلم	فوق دیپلم	کارمند بیمارستان	۷
۱۱	پسر	۱۸	ادبیات انگلیسی	دیپلم	دیپلم	خانه دار	۲
۱۲	دختر	۱۹	حسابداری	دیپلم	فوق دیپلم	کارمند شرکت	۳
۱۳	پسر	۱۹	تربیت بدنی	دیپلم	فوق لیسانس	خانه دار	۴
۱۴	پسر	۱۹	حسابداری	دیپلم	لیسانس	خانه دار	۲
۱۵	پسر	۱۹	ریاضی	فوق لیسانس	فوق دیپلم	وکیل مهندسی برق	۱
۱۶	دختر	۱۷	ریاضی	دیپلم	فوق لیسانس	خیاط کارمند بیمه	۴
۱۷	دختر	۱۷	انسانی	دیپلم	زیر دیپلم	کارمند راننده تاکسی	۱
۱۸	دختر	۱۸	انسانی	زیر دیپلم	زیر دیپلم	خانه دار	۲
۱۹	پسر	۱۹	مشاوره	لیسانس	دکتر	خانه دار	۴
۲۰	دختر	۱۷	انسانی	دیپلم	دیپلم	خانه دار	۵
۲۱	پسر	۱۹	گرافیک	دیپلم	دیپلم	مغازه دار	۴
۲۲	پسر	۱۷	ریاضی	فوق دیپلم	فوق دیپلم	پرستار وکیل	۴

■ معنای موفقیت از دیدگاه نوجوانان با تمرکز بر الگوهای اینستاگرام: یک مطالعه پدیدارشناسی

۲۳	دختر	۱۸	انسانی	فوق دیپلم	فوق لیسانس	خانه دار	کارمند مدیریت استاندارد	۲
۲۴	دختر	۱۷	انسانی	دکتر	فوق لیسانس	قاضی	رئیس اداره پست	۲
۲۵	دختر	۱۸	ریاضی	دیپلم	دیپلم	خانه دار	کارمند شرکت	۲
۲۶	پسر	۱۷	انسانی	فوق دیپلم	لیسانس	معلم	مهندسی کامپیوتر	۲

در این پژوهش، مجموعاً ۲۴ مفهوم اولیه، ۶ مضمون فرعی و ۳ مضمون اصلی برای دختران و پسران به دست آمد که در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. مضامین اصلی و مضامین فرعی پژوهش حاضر

جنسیت	مضامین اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
			شغلی
			تحصیلی
			مهاجرت
		دستاوردها	روابط اجتماعی
			جایگاه اجتماعی
نوجوانان	معنای موفقیت		مهارت
دختر و پسر	از نگاه نوجوانان	ویژگی‌های فردی	عقاید و ارزش
			رشد و پویایی
			احساس آرامش و خوشبختی
			اصالت
			مهاجر
			هنرمند
		الگوی ایرانی	روانشناس
			مدرس

فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده

کنشگران سیاسی		الگوهای منتخب	نوجوانان
هنرمند	الگوی خارجی	نوجوانان	دختر و پسر
روانشناس			
ویژگی شخصیتی الگو	ویژگی های فردی	ویژگی های جذب کننده	نوجوانان
ظاهر جذاب	دستاوردهای	الگو	دختر و پسر
ارتباطات بین فردی با کیفیت	الگو		
شهرت			
تحصیلات			
ثروت			
اطلاعات سودمند			

در برخی از مفاهیم اولیه نوجوانان دختر و پسر تفاوت هایی وجود دارد، به همین دلیل مفاهیم اولیه ای که ویژه دختران و ویژه پسران است، به طور جداگانه در جدول ۳ ذکر شده اند.

جدول ۳. مضمون های متفاوت نوجوانان دختر و پسر

جنسیت	مضامین اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
	معنای موفقیت از نگاه نوجوانان	دستاوردها	احساس استقلال
نوجوانان	الگوهای منتخب	الگوی ایرانی	بلاگر
دختر	نوجوانان	الگوی خارجی	بلاگر
	ویژگی های جذب کننده	ویژگی های فردی	سن الگو
	الگو	دستاوردهای الگو	مهارت
	معنای موفقیت از نگاه نوجوانان	دستاوردها	سلامت جسمانی
			فیلسوف
نوجوانان		الگوی ایرانی	ورزشکار
پسر	الگوهای منتخب		مهندس
	نوجوانان	الگوی خارجی	فیلسوف
			ورزشکار

مهندس

مدرس

ویژگی‌های جذب کننده ویژگی‌های فردی داشتن علایق مشترک با
الگو الگو

مضمون اصلی اول-معنای موفقیت از نگاه نوجوانان

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که نوجوانان دختر و پسر به ابعاد مختلفی از معنای موفقیت اشاره کردند که از این ابعاد دو مضمون فرعی دستاورد و ویژگی‌های فردی استخراج شد. نوجوانان پسر و دختر، داشتن کار یا شغل مناسب را به‌عنوان بخشی از معنای موفقیت در زندگی در نظر می‌گیرند (کد ۲۳: من فرض میکنم چند سال گذشته و مدرک رو گرفتم و رفتم تو بانک و شروع کردم به کار. بنظرم تا اینجا کار ۵۰ درصد موفقیت رو میتونم گرفته باشم / کد ۱۰: «من دوست داشتم که مثلاً کارگاه بزنم و توی کارخونه کار کنم، برای همین اقتصاد رو دوست داشتم و کلا کار کردن برام مهمه و دوست دارم کل شبانه روز سر کار باشم. فقط هم از نظر مالی نمیگم، بیشتر خود کار برام ارزش داره).

معنای موفقیت در زمینه تحصیلی بیانگر آن است که داشتن تحصیلات آکادمیک، احساس توانمندی تحصیلی و کسب آگاهی در رشته‌های مورد نظر و یادگیری زبان‌های مختلف، برای نوجوانان پسر و دختر مهم تلقی می‌شود (کد ۱۸: خب من روانشناسی رو خیلی دوست دارم و کلا برای آینده‌ام به درس و دانشگاه فکر میکنم و اگر بتونم قبول بشم و برم یونی خب اونو موفقیت میدونم / کد ۱۶: خب از نظر من ادم اگر درس بخونه بخشی از زندگیش رو موفق میگدرونه. خود من مثلاً زبان رو خیلی ساله که میرم والان رسیده به درجه آیتس).

در رابطه با مهاجرت نوجوانان خواستار سفر به مکان دیگر، آشنایی با فرهنگ‌های مختلف و کسب تجارب جدید هستند. همچنین علاقه دارند که زندگی متفاوت و جدیدی را هم در کنار خانواده و هم به تنهایی، در خارج از کشور تجربه کنند. (کد ۲۴: میخوام بعداً زمینه فراهم بشه که بتونم مهاجرت کنم و حیطه کارم خارج از ایران باشه، این چشم انداز آینده / کد ۲۳: خیلی میترسم به یه سنی برسم که تا حالا خارج از ایران زندگی نکرده باشم و اگر اینکارو نکنم توی لاک خودم

میمونم / کد ۱۰: دوست دارم برم المان برای مهاجرت چون اونجا خیلی بهتره و به خیلی چیزها اهمیت داده میشه. اهمیت دادن به خیلی چیزها که اینجا بخاطر محدودیت‌ها اجازه نمیدن از چارچوب دیگه‌ای خارج بشی. نمیتونی قضاوت و انتقاد داشته باشی و این مهاجرت همش تو فکره.

مفهوم روابط اجتماعی، داشتن رابطه با افراد مهم زندگی مانند خانواده، شریک عاطفی و دوستان را در بر می‌گیرد. (کد ۸: از به طرف دیگه موفقیتیه توی رابطه هامم میبینم. من دوست دارم با کسایی که الان باهاشون دوست هستم همچنان در ارتباط بمونم و ارتباطمون همینجوری باشه / کد ۲۰: بنظرم خیلی جدابه فهمیدن و درک ادما و اینکه با یک عالمه ادم در ارتباطی که هر کدوم داستان جدایی داره و دنیای جدایی دارن و ارتباط برقرار کردن با ادم‌ها برام مهمه و بخشی از موفقیت زندگی و رشته‌ای هست که میخوام برم).

جایگاه اجتماعی به عنوان مفهوم دیگری از موفقیت برای نوجوانان، فقط در رابطه با تحصیلات و میزان درآمد شخص نمی‌باشد بلکه در رابطه با این مفهوم یک رشته انتظارات و نگرش‌های متفاوت دیگری هم وجود دارد (کد ۹: من دوست دارم جایگاهم تو جامعه خوب باشه و بینم همه به من احترام میزارن / کد ۱۷: سعی میکنم برنامه‌هامو جوی پیش ببرم که بتونم به یه جایگاه خیلی خوب و خفنی برسم و از بودن در اون جایگاهی که میخوام لذت ببرم. اونوقت میتونم بگم من یه ادم موفقیتی شدم).

نوجوانان به کسب مهارت در زمینه‌های مختلف هنری، مانند موسیقی، نویسندگی، طراحی لباس، طراحی سیاه قلم، گرافیک، نقاشی، شعر و خیاطی علاقه دارند و از نظر آن‌ها یادگیری و کسب مهارت‌های هنری در زندگی، معنای دیگری از موفقیت محسوب می‌شود (کد ۱۳: برای موفق شدن تو زندگی، خیلی دوست دارم که مثلاً ۵ جلد کتاب مشخص داشته باشم و مال من باشه و نویسنده باشم که یه اثری بتونه هزاره رو جامعه و آدم‌ها / کد ۱۷: «من نقاشی کردن رو دوست دارم و استعدادش رو داشتم و کم کم بهش پی بردم و خیلی دوست دارم توش موفق بشم و رشد کنم).

حفظ و بیان عقاید و ارزش‌ها، نوع دیگری از معنای موفقیت برای نوجوانان محسوب می‌شود (کد ۵: به یه سری ارزش‌هایی که تو زندگی دارم، بهشون ضربه نخوره و تو زندگی رعایتشون کنم و اینجا خودم رو آدم موفقیتی میدونم / کد ۲۴: «موفقیت برای من زمانیه که بتونم حرفمو بزنم و فکرای خودمو بیان کنم / کد ۱۸: «موفقیت جدای از بحث چیزای دیگش که مثلاً به دست آوردن یه چیز

توزندگی باشه اینه که مثلاً آنچه برام ارزش هست الان اونارو حفظ کنم و با من باشن ارزش هایی که دارم با من باشن، من ادم موفق می هستم).

رشد و پویایی در رابطه با داشتن امید و انگیزه، رسیدن به خواسته‌ها، مواجهه با چالش‌ها و بازآفرینی معنا در زندگی، نوع دیگری از معنای موفقیت نوجوانان محسوب می‌شود. (کد ۱۳: کلا برای رشد و خودکارآمدی در هر زمینه‌ای دارم زورمو میزنم / کد ۱: وقتی به چیزی می‌رسی به چیز بزرگتری رو بعدش می‌خواهی و میشه موفقیت بعدی و این ادامه داره همینجوری).

احساس آرامش و خوشبختی برای نوجوانان به معنی داشتن احساس خوشحالی، عشق و محبت، رضایت از خود و سلامت روحی و روانی می‌باشد. (کد ۱۵: موفقیت برام کلش خلاصه میشه تو آرامش ذهنی / کد ۹: داشتن آرامش درونی و انگیزه و کلا به خوشبختی متعادل برام خیلی مهمه).

داشتن اصالت در نظر نوجوانان به معنای این بود که فرد خود واقعی و اصلیش را در درون خود پنهان نکند و در زندگی صداقت داشته باشد (کد ۱۸: «میدونی این شعار زندگی منه که خودت باش. وقتی خود واقعیم باشم خودمو خوب و موفق میبینم انگار / کد ۱۲: حال خوب باشه موفقم و وقتی حال خوب باشه وقتی که خود واقعیم هستم / کد ۱۰: میدونی من زمانی خودم رو موفق میبینم که حقیقت رو بگم و خود خود واقعیم باشم و گرافه‌گویی نکنم و بزرگ‌نمایی نکنم چیزی که واقعا هست رو واقعا بیان کنم).

سلامت جسمانی برای نوجوانان پسر، به مراقبت از اعضای بدن و داشتن تغذیه مناسب اشاره دارد. (کد ۲۱: موفقیت رو توی این می‌بینم که با ورزش کردن عضله‌های به درد بخوری داشته باشم تا زمانی که سنم بیشتر شد بتونم از استخون‌هام محافظت کنم / کد ۱۳: من دوست دارم باشگاه خودمو داشته باشم و از طرفی خودم ورزش رو ول نکنم. برام مهمه به اندامم توجه کنم. اصلاً مربی ورزشم رو دیدم تو باشگاه که بالا سرم می‌موند که گفتم چرا خودم مربی نباشم؟).

داشتن استقلال مالی، عاطفی و فکری برای نوجوانان دختر مهم است و به‌عنوان بخش مهم دیگری از معنای موفقیت برای آن‌ها محسوب می‌شود (کد ۱۸: همیشه دوست داشتم خیلی زود مستقل بشم و هدف زندگیمه / کد ۱: بنظرم لازمه توی این جامعه به دختر مستقل باشه / کد ۲: «واقعا کار کردن رو خیلی دوست دارم و بنظرم لازمه توی این جامعه به دختر مستقل باشه).

مضمون اصلی دوم-الگوهای منتخب نوجوانان

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که نوجوانان دختر و پسر افراد مختلفی را در اینستاگرام به عنوان الگو برمی‌گزینند که این الگوها در دو دسته فرعی، الگوی خارجی و ایرانی قرار می‌گیرند. یکی از الگوهای ایرانی افرادی هستند که به کشورهای مختلف مهاجرت کرده‌اند و در کشور دیگری ساکن هستند و افرادی که برای آشنایی با فرهنگ‌ها، کسب تجربه جدید و یا تفریح به کشورهای مختلفی سفر می‌کنند (کد ۱۹: دوست دارم مهاجرت رو چون ناخودآگاه عباس جواهری رو میبینم که رفته و خفن شده/ کد ۲۳: ربکا قادری سفرهایی که میره توجه منو خیلی جلب میکنه؛ به جورایی این ادم الگوی منه تو زندگی).

هنرمندان در حیطه‌های مورد علاقه نوجوانان مانند موسیقی، نقاشی، نویسندگی، شعر و خوانندگی مورد توجه نوجوانان قرار گرفتند (کد ۱۴: خیلی دوست دارم مثل محسن چاووشی دستگیر مردم باشم، این ادم مثل الگو شده برای من/ کد ۲۴: مثلا مهرداد رو میبینم پیانو میزنه میگم وای چقدر خفن شاید بتونم به روزی مثل مهرداد بشم).

روانشناسان، با صحبت کردن در زمینه انگیزه، رشد، شخصیت افراد و مسائل تحصیلی مورد توجه نوجوانان قرار گرفته و به عنوان الگویی در جهت معنای موفقیت آن‌ها عمل می‌کنند (کد ۸: یکی از کسانی که دوستش دارم بیتا حسینی روانشناس هست؛ واقعا بنظرم تو این رشته موفق عمل کرده و همه بهش اعتماد میکنن).

افراد مدرس در اینستاگرام به عنوان معلم، استاد یا مدرس دوره‌های مختلف، در زمینه‌های مختلف مثل تدریس زبان، صحبت درباره رشته تخصصی خود و آموزش مسائل مختلف توجه نوجوانان را به خود جلب می‌کنند (کد ۲۰: زهرا مدنی رو واقعا دوست دارم هم خودش هم دوره‌های کسب و کارش خفنه / کد ۱۱: کسانی که ازشون چیزی یاد می‌گیرم اکثرا معلم زبان انگلیسی هستن).

کنشگران سیاسی با گفتگو درباره مسائل سیاسی دنیا، توجه نوجوانان را به خود جلب کرده و در زمینه‌هایی بر شکل‌گیری معنای موفقیت آن‌ها اثرگذار بودند (کد ۵: محمدعلی جنت خواه، خیلی تحلیل‌های سیاسی عمیق تری داره و موضوعات جذابی رو راجبش حرف میزنه، به نظر من این ادم صد در صد موفق هست).

هنرمندان خارجی از جمله الگوهای بودند که مورد توجه دختران و پسران نوجوان قرار گرفتند. (کد ۲۴: "یانی" که موسیقیدان معروفی هست و یکی هم "بهتوون" هست که اینا واقعا موسیقی دانه برتر دنیان و موفقن خیلی / کد ۲۱: یکی دیگه هم دارم توی کار نقاشی کشیدن که اونم ایرانی نیست ولی در این ادم من تداوم و پیشرفت رو میبینم. الان فهمیدم اینم تداوم داره که دوستش دارم).

یکی دیگر از الگوهای انتخابی نوجوانان پسر و دختر، روانشناسان خارجی بودند (کد ۱۹: به چیزی که جرج پیترسون روانشناس کانادایی میگه که من خیلی تو کفشم اینه که میگه "زود زود خودتو تکون بده و باشو و خودتو جمع و جور کن / کد ۱۸: من تو اینستا اکسپلورم پر از مطالب روانشناسیه و یکی از ادمایی که تو این زمینه دوست دارم جرج پیترسون که روانشناس و حرفایی که میزنه انگار ادم رو از خواب بیدار میکنه یعنی به جورایی باعث میشه به سمت چیزی که میخوای بری حرکت کنی).

بیوتی بلاگرها، بلاگرهای لایف استایل، بلاگرهای سبک زندگی، بلاگرهای طنز و بلاگرهای مهاجر مورد توجه نوجوانان دختر قرار می گیرند (کد ۱۷: من به بلاگری که دوستش دارم پریسا پوربلیک هست؛ دختری که کارای طنز انجام میده / کد ۳: این چیزی که میگم به شخصیت نیست بلکه کاپل هستن که بلاگران و تو یوتیوب و اینستا دنبالشون میکنم. یعنی بلافاصله وقتی نوتیفیکیشن ویدیو جدیدشون برام میاد دقیقا کلیک میکنم و میرم میبینم انقدر که دوستشون دارم. مهم ترین نکتهشون اینه که زندگی واقعی خودشون رو نشون میدن میدونی برعکس خیلی از بلاگرها).

افراد فیلسوف با بیان افکار و عقاید خود درباره خدا و جهان، توجه نوجوانان را به خود جلب می کنند (کد ۱۳: من مطالبی رو که راجب الهه قمشه‌ای هست رو دنبال میکنم. چون دوست دارم مطالبش رو و راجب فلسفه هنر و عرفان هست / کد ۱۱: یک فیلسوف هست آقای دینانی که میگه هر گونه اندیشه و تفکر اثری بر شما می‌گذارد، درست میگه واقعا اصلا این ادم بنظرم ادم خاصیه و موضوعات رو عمیق نگاه میکنه).

ورزشکاران در زمینه داشتن اندام جذاب، سلامتی بدن و انجام ورزش‌های مختلف در شکل گیری معنای موفقیت نوجوانان پسر موثر هستند (کد ۱۳: بعضی وقتا حسودی میکنم و به وقتایی هم بهم انگیزه میده، مثلا داره پلانچ میزنه و بهم انگیزه میده که من این حرکت رو بزنم / کد ۲۱: ببین

اون گیم که صورت میگیره و اون لحظه‌ای که گل همیشه و هی بهم پاس میدن تا به جایی که گل بشه و بالاخره یکشون گل میخوره و این من به من هیجان زیادی تزریق میکنه و خیلی دوست دارم و گاهی وقتا ازشون به چیزی یاد میگیرم و میگم والی این حرکت رو باید دفعه بعد که رفتم بازی کنم).

مهندسین مشاغل مختلف یکی دیگر از الگوهای منتخب ایرانی برای نوجوانان پسر هستند (کد ۵: جادی برنامه نویسه و الگوی من بود که رفتم رشته کامپیوتر / کد ۲۲: آقای عظیمیان حس خوبی به من میده من خودمو دارم تصور می‌کنم که به برنامه نویس خفن هستم که مثل عظیمیان رفتم حالا به کشوری و حالا شاید من رفتم کانادا یا مثلاً آمریکا).

بلاگرهای خارجی در اینستاگرام از الگوهای منتخب نوجوانان دختر به شمار می‌روند (کد ۱۷: به بلاگر ایتالیایی هست اسمشم کیارا هست. از این خوشم میاد، یعنی از اندامش و قیافش که خیلی / کد ۱۸: وای بین من خیلی جنر رو دوست دارم خب قاعدتا باید بشناسیش دیگه از همه لحاظ هم خوبه و تو کاراش موفقه. از به طرف دیگه پولدارم هست و کلا خوبه دیگه من دارمش و از اینکه دنبالش میکنم حال میکنم باهاش).

افراد مدرس خارجی در اینستاگرام از الگوهای منتخب نوجوانان پسر به شمار می‌روند (کد ۱۹: جیم ران، کارآفرین دوره انگیزشی و موفقیت این سه کلمه رو میگه "وای نات یو" (why not you) تو چرا فکر می‌کنی در حد و اندازه موفقیت نیستی).

فیلسوفان خارجی از الگوهای منتخب پسران نوجوان می‌باشند (کد ۱۱: جردن پیترسون رو خیلی دنبال میکنم جدای از اینکه روانشناس هست خب نظرات فلسفی زیادی داره).

ورزشکاران خارجی از الگوهای انتخابی نوجوانان پسر می‌باشند (کد ۷: محبوب‌ترین فوتبالیست من کریستین رونالدو که الگوی زندگی منه به تمام معنا / کد ۴: من تونی کروس رو خیلی دوست دارم. این ادم تموم پوسترهاش روی دیوار اتاق منه و از لحاظ شخصیتی به شخصیت کاملاً اروم اما با اعتماد به نفس و حشتناک بالاست هر کی میره سمتش باهاش مهربونه و به شدت به خودش اعتماد داره).

مهندسان خارجی، از الگوهای انتخابی نوجوانان پسر می‌باشند (کد ۷: خلبان های بزرگ امریکایی که مهندس هستن رو هم خیلی دنبال می‌کنم و ازشون چیزی یاد می‌گیرم).

مضمون اصلی سوم-ویژگی‌های جذب کننده الگوها

یافته‌های پژوهش نشان داد که نوجوانان الگوهای اینستاگرامی را به دلیل وجود چند ویژگی جذاب کننده به عنوان الگو برمی‌گزینند که از این ویژگی‌ها دو دسته فرعی دستاوردهای الگو و ویژگی‌های فردی استخراج شد.

نوجوانان اشاره کردند که شخصیت قوی، مستقل، مهربان، جراتمند، بامزه، مفرح، با اعتماد به نفس، آرام، همدل و همدرد، فروتن، متفکر، مرموز و ساده‌الگوها، آن‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد و به دلیل این ویژگی نوجوانان آن‌ها را به عنوان الگو انتخاب می‌کنند (کد ۳: شخصیت ربکا قادری رو خیلی دوست دارم/ کد ۹: بین بنیامین مارکو بنظرم خیلی شخصیت قوی داره / کد ۱۲: شخصیت‌های باحالی دارن و اگر واقعی باشن هم جذبشون میشم یعنی مبینمشون که باحال و خوش گذرون و اهل حال هستن و کلاهات و کول باشن و باهاش بهت خوش بگذره و اتفاقا یکی دوتا از دوستانم که باهاشونم همین ویژگی شخصیتی رو داشتن که جذبشون شدم مثل همین میکله بود و برا همین جذبش شدم).

نوجوانان نسبت به اندام و استایل الگوها در اینستاگرام توجه نشان می‌دهند و این یکی از عواملی است که نوجوانان، آن‌ها را به عنوان الگو انتخاب می‌کنند (کد ۶: آره اندامی که نیکا فلاحی داره خیلی انگیزه میده که زودتر به اون اندامی که اون داره برسم / کد ۱۹: کلا منظورم اینه بدنسازی رفته و خیلی رو بدنش کار کرده از این بابت اونم جذبم میکنه و دلم میخواد عین اون بشم و بگم حاجی چه خوبه).

الگوها با دادن اطلاعات سودمند از حیطه‌های مختلف و تاثیرگذار بودن در بالا بردن آگاهی نوجوانان، توجه آن‌ها را به خود جلب می‌کنند (کد ۲۰: بنظر من اینا ادم‌های موفقی هستن چون دارن با مطالب و چیزایی که به اشتراک میزارن به کلی ادم کمک میکنن / کد ۵: بین جادی حرفایی که میزنه ته‌ما یه فان توش هست، جملات خیلی خوبی توش می‌گه، همیشه توی موضوع متمرکز نیست یه پادکست داره توی رادیو جادی، داخلش درباره مطالب مختلف صحبت میکنه تو دنیای تکنولوژی اصلا یه دید بازتری میده به آدم).

روابط با کیفیت الگوها، در رابطه با دوستان، خانواده، شریک عاطفی و هم در رابطه با مردم، نوجوانان را تحت تاثیر قرار می‌دهد (کد ۲۱: اینا دوستاش میشن مدل نقاشی‌هاش و همیشه پیشش

هستن و کلا باحالن، دایره دوستیش رو دوست دارم / کد ۳: ولی بعضی از وجه‌های شخصیت ربکارو دوست دارم واقعا مثل این رابطه عاشقانه و اتفاقی که براش افتاد (خیانت) بعد از سال‌ها خوب باهاش کنار اومد اینجا این میتونه برای من مثل الگو باشه / کد ۶: و چیزایی که ویدیوهاشون به کار میرن جذابه. مخصوصاً که حالا سه تایی خواهر برادری حالا خانواده‌شون همشون با همن و انقدر رابطه‌شون با هم قشنگه خیلی قشنگ).

شهرت یکی دیگه از ویژگی‌های جذب کننده الگوها می‌باشد که توجه نوجوانان را به خود جلب می‌کنند (کد ۱۴: چاوشی تنها خواننده‌ای هست که هرچی سعی میکنه که معروف نشه معروف‌تر و محبوب‌تر میشه / کد ۱۲: میدونی ادمای موفق زیاد بودن تو اینستا ولی مثل اینا که دعوت میکنن تو برنامه‌ها یا استاد دانشگاه که خفته از همه نظر و بازیگری که خوبه و معروفن من اینارو بیشتر میبینم).

نوجوانان الگوها را به خاطر داشتن آگاهی از رشته‌های مختلف، علم و دانش و تحصیلات تحسین کرده و مورد توجه قرار می‌دهند. (کد ۱۰: این آدم هم درسش رو خونده و حالا با مدرکی که گرفته و علمی که داره چیزای خوبی رو نشون میده / کد ۵: «این ادم واقعا با سواد هست و مترجم زبان آلمانی لیبرال دقیقاً همون موضوع که علاقه دارم و اتفاقاً کتاب هاشو زیاد دارم که ترجمه میکنه و میخونم و بهش علاقه دارم).

داشتن ثروت عامل دیگری است که توجه نوجوانان را به الگوها جلب می‌کند. (کد ۷: این ادم موفقه بنظرم چون قدرت و ثروت داره و با اون پولش میتونه خیلی کارا بکنه / کد ۱۶: داستان زندگیشونو دوست داشتم بخاطر سختی‌هایی که کشیدن و موفقیت‌هایی که کسب کرد و پولدار شد دنبالشون میکنم).

دختران نوجوان نسبت به همسالان خود کنجکاو و علاقمند هستند و در اینستاگرام آن‌ها را دنبال می‌کنند. به همین دلیل سن یکی از ویژگی‌های جذب کننده الگوها برای دختران بود (کد ۱۷: با اینکه تقریباً همسن منه ولی تو این سن تونسته به موفقیت برسه؛ از نظر من اینکه توی زمینه هنر موفق شد و اینکه کارایی که انجام میده خیلی برای من جذابه عکس‌ها و نقاشی و ایده‌های تو ذهنش / کد ۶: من اتناز رو دنبال میکنم چون تقریباً همسن منه ولی الان خیلی قشنگ تونست پیشرفت کنه و خیلی چیزهای قشنگی میداره و حالا خیلی جذاب برام).

نوجوانان پسر به این موضوع اشاره کردند که داشتن علایق مشترک با الگوی مدنظرشان باعث می‌شود تا این افراد را به عنوان الگو انتخاب کنند (کد ۵: مترجم زبان آلمانی لیبرال هست و منم خودم زبان المانی می‌خونم برای مهاجرت و دقیقا همون موضوع سیاسی هست که علاقه دارم / کد ۱۵: «علاقه‌ای که دارم بیشتر به این سمت تمایل پیدا میکنه خب و منم سعی کردم با اونا ارتباط داشته باشم با اونا صحبت کنم و برای همین دارمشون / کد ۲۱: «قطعا پرشی که میکنن توی والیبال با ورزش ژیمناستیک خودم که گفتم بهت شبیه هست یعنی وجه اشتراکشون اینه که من دوستشون دارم».

افراد در اینستاگرام با داشتن مهارت و تخصص در زمینه‌های مختلف، توجه دختران نوجوان را به خود جلب می‌کنند (کد ۱: اینایی که گفتم هر کدوم شاید چونکه تو حوزه خودشون یه کاری رو تخصصی دارن ادامه میدن برام جدا به / کد ۲۳: مثلا از نظر من یه سری پیج هستن که غذا یاد میدن، شیرینی پختن یاد میدن، اینا آدمای موفق هستن چیزی رو یاد میدن که هم خودشون علاقه دارن هم برای بقیه خوبه تا دیگران یاد بگیرن و این از نظر من خیلی خوبه / کد ۳: و اینجور آدم‌هایی رو که مهارتشون نشون میدن به بقیه، موفق میدونم؛ همین باعث شد که من واقعا ارایش کردن رو یاد بگیرم و بعضی وقتا پیام دخترها رو ارایش کنم و برام لذت داره بهم بگن از کجا یاد گرفتی و من بهشون بگم اره از اینستا».

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، مطالعه معنای موفقیت از دیدگاه نوجوانان با تمرکز بر الگوهای اینستاگرامی بود. نتایج به دست آمده شامل سه مضمون اصلی «معنای موفقیت از نگاه نوجوانان»، «الگوهای منتخب نوجوانان» و «ویژگی‌های جذب کننده الگو» بود. در این مطالعه، ابتدا معنای موفقیت از نگاه نوجوانان مورد بررسی قرار گرفت و پس از آن، افرادی در اینستاگرام مورد توجه و بحث قرار گرفتند که به معنای موفقیت نوجوانان دست پیدا کرده بودند و به دلیل کسب موفقیت‌ها و اهداف مدنظر نوجوانان، مورد توجه و تقلید آن‌ها قرار می‌گرفتند.

اولین مضمون به دست آمده در پژوهش حاضر مربوط به معنای موفقیت از نگاه نوجوانان دختر و پسر می‌باشد. این مضمون دارای مفاهیم اولیه‌ای چون شغلی، تحصیلی، مهاجرت، روابط اجتماعی، جایگاه اجتماعی، مهارت، عقاید و ارزش، رشد و پویایی، احساس آرامش و خوشبختی و اصالت برای دختران و پسران نوجوان می‌باشد و همچنین به‌طور اختصاصی مفهوم احساس استقلال برای دختران و سلامت جسمانی برای پسران است. نوجوانان به این موضوع اشاره کردند که یکی از عوامل موفقیت خود را داشتن شغل مورد علاقه، امنیت شغلی و پیشرفت در شغل مدنظر خود می‌دانند و از طرف دیگر به تحصیلات به عنوان عامل دیگری از موفقیت اشاره کردند، از این جهت که کسب علم و دانش، انجام پژوهش در زمینه‌های مختلف، یادگیری زبان‌های مختلف، دریافت مدرک تخصصی و آگاهی از رشته‌های مختلف برای آن‌ها حائز اهمیت است. همچنین مهارت‌ها را از جهت کشف استعداد، توانایی انجام مهارت‌های جدید و یا تقویت مهارت‌های قبلی در حوزه‌هایی مثل موسیقی، نقاشی، خوانندگی، طراحی لباس، معماری و گرافیک به عنوان یکی از اهداف زندگی مهم می‌دانند که در صورت موفقیت و پیشرفت در این زمینه‌ها خود را افراد موفق می‌پندارند؛ آن‌ها مهاجرت را به عنوان یکی از تصمیمات مهم و اساسی زندگی خود می‌دانند و به تحصیل و زندگی در کشورهای خارجی، آشنایی با فرهنگ‌های مختلف، یادگیری زبان‌های مختلف، آشنایی با آدم‌های جدید و کسب تجربیات تازه، علاقه دارند. در واقع دلایل نوجوانان برای مهاجرت تحت تاثیر شرایط مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و خانوادگی قرار داشت؛ برخی از نوجوانان اشاره کردند که برای پیشرفت در رشته مورد نظر خود نیازمند امکانات و شرایط محیطی متفاوتی هستند که برای دستیابی به آن باید مهاجرت کنند که به دلایل مختلف خانواده امکان فراهم نمودن این شرایط را ندارند. آن‌ها برای داشتن آزادی، بیان عقاید و حفظ عقاید در حوزه مسائل سیاسی، زندگی در کشور دیگری را ترجیح می‌دهند و تنها راه نجات خود از اینگونه محدودیت‌های جامعه و خانواده مهاجرت کردن می‌دانستند. همچنین برخی از نوجوانان بیان کردند که برای مهاجرت خود برنامه‌ریزی‌های جدی انجام دادند؛ برخی در آستانه‌ی مهاجرت کردن بودند و برخی دیگر هسته اصلی برنامه‌ریزی‌های زندگی خود را در راستای مهاجرت کردن می‌دیدند. در نهایت باور، افکار و احساسات نوجوانان نسبت به شرایط جامعه امروزی و محدودیت‌های خانواده موجب شکل‌گیری

معناهای جدیدی در زندگی نوجوانان شده است که یکی از این معانی، اقدام به مهاجرت است. نوجوانان خواستار حفظ ارتباطات اجتماعی خود هستند؛ آن‌ها می‌خواهند ارتباطات با ارزش خود را با افراد مهم زندگی خود (دوستان و اعضای خانواده و جنس مخالف) حفظ کنند و حفظ این ارتباطات و تلاش برای حمایت از افراد مهم زندگی را نوعی موفقیت در زندگی خود تلقی می‌کردند. نوجوانان در جامعه خواستار جایگاه اجتماعی بودند؛ از نظر آن‌ها داشتن جایگاه اجتماعی، صرف نظر از بحث مالی و شغلی، برای آن‌ها احترام و توجه دیگران را به همراه دارد. نوجوانان بخشی از معنای موفقیت خود را در رابطه با اصالت داشتن و عقاید و ارزش‌های خود می‌دانستند. در واقع منظور نوجوانان از اصالت داشتن این بود که می‌خواهند خود واقعی‌شان باشند؛ از این حیث که در رابطه با خود و دیگران صداقت داشته باشند، سخنان و اعمال‌شان همسو با یکدیگر باشد؛ خودپنداره آن‌ها با تجارب‌شان همخوانی داشته باشد و به طور کلی بین آنچه می‌خواهند باشند و آنچه هستند احساس بیگانگی نداشته باشند؛ آن‌ها بیان کردند که در صورتی که نتوانند در زندگی به سمت خود واقعی خویش حرکت کنند احساس مطلوبی نسبت به خود و دیگران نخواهند داشت و خود را در زندگی موفق نمی‌دانند؛ لذا موفقیت در رابطه با خویش‌شن آن‌ها معنا پیدا می‌کند. عقاید و ارزش نوجوانان در راستای آزادی بیان، حفظ کردن عقاید و باورها، داشتن چهارچوب و خط قرمز در زندگی، پذیرش مسئولیت و ثبات فکری بود. در رابطه با رشد و پویایی و سعادت نوجوانان معنای موفقیت در زندگی خود را در رابطه با تلاش کردن، داشتن امید و انگیزه، شکوفایی استعدادها، دستیابی به خواسته‌ها، رشد کردن، برنامه‌ریزی برای اهداف آینده، مواجهه با چالش‌های بازآفرینی معنا در زندگی و کسب موفقیت در زمان حال می‌دانستند. همچنین سعادت خود را در گرو احساس آرامش، حال خوب، احساس خوشبختی و خوشحالی، عشق به خود، احساس رضایت از خود و سلامت روحی و معنوی می‌دیدند. در رابطه با مفاهیم ویژه، نوجوانان دختر بسیار خواستار استقلال مالی، عاطفی و فکری در زندگی هستند. آن‌ها معنای موفقیت خود را در گرو داشتن احساس استقلال می‌دانستند. سلامت جسمانی برای نوجوانان پسر، از حیث مراقبت از خود در برابر بیماری، داشتن اندام جذاب، عضلات مناسب و تغذیه سالم به معنای کسب موفقیت در زندگی بود. مطالعه منادی (۱۴۰۱) نشان داد که افراد از سطوح متفاوتی از موفقیت برخوردار هستند و یکی از عوامل

موفقیت، داشتن تحصیلات، موقعیت اقتصادی و کار فرهنگی است. افراسیابی و رضایی صدرآبادی (۱۴۰۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ذهن مهاجر نوجوانان از دو بعد مورد توجه قرار می‌گیرد؛ یکی اینکه نوجوانان با غرق شدن در فضای مجازی به امکانات و آزادی‌هایی که در جهان برای زندگی وجود دارد فکر می‌کنند و از طرف دیگر نوجوانان برای مهاجرت خود برنامه‌ریزی کرده و نسبت به آن اقدام می‌کنند. بوخالنکووا و کارابانو (۲۰۱۸) در پژوهش خود بیان کردند که بین ایده‌های نوجوانان مدرن در مورد موفقیت با عزت نفس و ارزیابی موفقیت خود در زمینه‌های روابط انسانی، حرفه‌ای و بین‌فردی ارتباط وجود دارد. ساگیو و همکاران (۲۰۱۷) به این نتیجه رسیدند که ارزش‌ها اصول زندگی را هدایت می‌کنند که ذاتاً با هویت شخصی فرد مرتبط هستند و بر نگرش‌ها، باورها و رفتار در موقعیت‌ها تأثیر می‌گذارند. سامویلنکو، (۲۰۲۲) در مطالعه خود این موضوع را مطرح می‌کند که نوجوانان امروزی موفقیت را در رسیدن به اهدافی تعریف می‌کنند که احساس رضایت از نتیجه و خوشبختی را به همراه دارد. همچنین افراسیابی و رضایی صدرآبادی (۱۴۰۲) به مفهوم خودار تقابختی، به‌عنوان یکی از مولفه‌های موفقیت نوجوانان اشاره می‌کنند. در رابطه با مفهوم استقلال می‌توان به پژوهش ویلبرشت و دیویدوو (۲۰۲۴) اشاره کرد که بیان کردند که افراد در دوره نوجوانی در پی دستیابی به استقلال، کشف فعالیت‌های جدید و پیش رفتن به سمت اهداف اصلی در زندگی می‌باشند.

مزلو (۱۹۶۸) و راجرز (۱۹۵۵، ۱۹۶۴) موفقیت را نیز به عنوان یک فرآیند خودشکوفایی می‌بینند و تصور می‌کنند که انسان‌ها به طور مثبت تلاش می‌کنند تا خود را به فعلیت برسانند. در جهت تبیین مضمون دستاوردها در رابطه با شغل، تحصیلات، مهارت‌ها، جایگاه اجتماعی و روابط اجتماعی می‌توان گفت که نوجوانان دختر و پسر به شکوفایی کردن استعدادهای خود تمایل دارند و به واسطه این تمایل، نسبت به انجام کار مورد علاقه و کسب و تقویت مهارت‌های مختلف برانگیخته می‌شوند. آن‌ها تمایل دارند که به بالاترین سطح از پتانسیل‌های خود برسند و به دنبال دستاوردهای مختلفی در زندگی هستند و در صورتی که به بخشی از این دستاوردها برسند این دستیابی را نوعی موفقیت در زندگی خود می‌دانند. از سوی دیگر همدلی، همدردی، مراقبت، عشق و محبت، صمیمیت، کسب احترام و توجه از سوی دیگران از نیازهای نوجوانان می‌باشد. برای نوجوانان مهم است که

مورد تایید دیگران قرار بگیرند به همین خاطر با کسب جایگاه اجتماعی و داشتن ارتباط اجتماعی مطلوب می‌توانند به هدف خود دست یابند. در رابطه با مفاهیم عقاید و ارزش‌ها و مهاجرت می‌توان به نظریه اریکسون (۱۹۹۸) اشاره کرد که بیان می‌کند نوجوانان به جستجو و کاوش در محیط اطراف، ناشناخته‌ها و وضعیت ابهام‌دار علاقه دارند. مهاجرت کردن یکی از گزینه‌های ناشناخته و جدیدی است که نوجوانان علاقه دارند تا برای آن برنامه‌ریزی کرده و در جهت رسیدن به آن تلاش کنند. علاوه بر این، نوجوانان با کاوش در نظام‌های خانوادگی، اخلاقی، مذهبی و سیاسی، به دنبال کشف ارزش‌ها و عقاید خود و رسیدن به ثبات فکری بودند. در رابطه با مفهوم رشد می‌توان به نظریه آدلر اشاره کرد. از نظر آدلر (۱۹۵۶) افراد از موفقیت به عنوان راهی برای جبران احساس حقارت و ضعف خود استفاده می‌کنند. بازآفرینی معنا، رشد و مواجهه با چالش‌های زندگی برای نوجوانان می‌تواند نوعی پاسخ خلاقانه به احساس حقارت و باورهای همراه آن باشد.

نوجوانان دختر برای اینکه بتوانند به درک درستی از ارزش، باورها، علائق و هویتی واضح از خود برسند، نیازمند داشتن احساس استقلال هستند تا بتوانند به خود اعتماد کنند و مسیر روشن‌تری را برای موفقیت در آینده خود متصور شوند. از سوی دیگر، توجه به سلامت جسمانی نیاز مهمی به شمار می‌رود و رسیدگی به این نیاز، به معنای دستیابی به بخشی از موفقیت در زندگی برای نوجوانان پسر بود.

دومین مضمون به دست آمده در پژوهش حاضر، الگوهای منتخب نوجوانان دختر و پسر می‌باشد. این مضمون دارای مفاهیم اولیه‌ای چون مهاجر، هنرمند، روانشناس، مدرس و کنشگران سیاسی برای نوجوانان دختر و پسر می‌باشد و همچنین به‌طور اختصاصی مفهوم بلاگر برای دختران و فیلسوف، ورزشکار، مهندس و مدرس خارجی برای پسران می‌باشد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که هنرمندان ایرانی با فعالیت‌های هنری خود و سبک زندگی‌شان در زمینه موسیقی، نقاشی و نویسندگی اطلاعات زیادی را در اختیار نوجوانان قرار می‌دهند و نوجوانان در این زمینه‌ها از هنرمندان مورد علاقه خود تقلید می‌کنند. افراد مهاجر در اینستاگرام با به نمایش گذاشتن زندگی خود در کشوری که به آن مهاجرت کردند، از روزمره خود می‌گویند، امکانات و شرایط آن کشور را به تصویر می‌کشند و از فرهنگ و آداب و رسوم آن‌ها اطلاعات می‌دهند. علاوه بر این الگوهایی که مهاجرت

کردند به طور معمول از سختی‌های مهاجرت و چالش‌های آن نیز می‌گویند که باعث جلب توجه نوجوان می‌شود، چرا که نگاه واقع‌گرایانه آن‌ها را تحسین می‌کنند. همچنین روانشناسانی که در حوزه کاری خود موفق هستند و در جنبه‌های انگیزشی تولید محتوا دارند، مورد تقلید نوجوانان قرار می‌گیرند. نوجوانان به افراد مدرس به عنوان الگوی خود اشاره کردند که این افراد معلم، اساتید و افراد مدرس در حوزه‌های مختلف مثل بازاریابی یا مدرس دوره‌های انگیزشی بودند. و در آخر کنشگران سیاسی از حیث تحلیل موضوعات سیاسی و گفتگو درباره این مسائل مورد تقلید نوجوانان قرار می‌گیرند. در رابطه با مفاهیم ویژه، نوجوانان دختر از بلاگرها در اینستاگرام در زمینه‌های مختلف زندگی تقلید می‌کنند. برخی از زمینه‌های تقلید آن‌ها شامل: داشتن اندام جذاب، شخصیت مورد علاقه، مهاجرت کردن، کمک به دیگران، اصالت داشتن، مستقل شدن، حمایت از خانواده، تجربه سفرهای متعدد، دستیابی به نیازهای مادی، استایل و مهارت در آرایشگری می‌باشد. آن‌ها با بلاگرهای منتخب خود همذات‌پنداری کرده و به طور کلی از سبک زندگی آن‌ها تقلید می‌کنند؛ برخی از آن‌ها زمانی احساس موفقیت دارند که مطابق با سبک زندگی و الگوهای زیبایی که در اینستاگرام و پلتفرم‌های دیگر دنبال می‌کنند عمل کرده و روز به روز مهارت‌های بیشتری در خوش استایل بودن و زیباتر کردن خود کسب کنند. نوجوانان پسر در رابطه با الگوهای خود از افراد ورزشکار، مهندس، مدرس خارجی و فیلسوف به عنوان الگو تقلید می‌کنند. زمینه‌های تقلید از این الگوها برای پسران شامل داشتن اندام عضلانی، تغذیه مناسب، ورزش، شخصیت سالم، کمک کردن به دیگران، یادگیری کامپیوتر، شغل خلبانی، مکانیکی، ویژگی‌های اخلاقی، عقاید و اندیشه‌ها و افکار فلسفی و سیاسی می‌باشد. پژوهشی نشان می‌دهد که متخصصان مختلفی مانند موسیقیدانان، دانشمندان، ورزشکاران، بازیگران و سیاستمداران، توانایی تأثیرگذاری بر مردم را از طریق کار خود دارند، که اغلب به دلیل ویژگی‌های تحسین‌برانگیز و نگرش‌های الهام‌بخش خود به عنوان الگو شناخته می‌شوند (لاکوود-کوندا ۱۹۹۷). مطالعه آسترانی و احیاد (۲۰۲۲)، نشان داد که نوجوانان سبک‌های زندگی را در اینستاگرام دنبال می‌کنند و می‌خواهند نوجوان‌هایی باشند که مانند آنیاجرالدین، شیک‌تر و موفق‌تر باشند. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش حقانی‌ز میدانی، حق پرست، اسمعیلی و عظیمی (۱۴۰۳) در رابطه با اثرگذاری سلبریتی‌ها بر هویت نوجوانان به دو دسته پیامد

مثبت و منفی تقسیم شد و نتایج نشان داد که با افزایش رو به رشد فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، الگوگیری از فرهنگ سلبریتی‌ها به عنوان یکی از منابع هویت‌بخش نوجوانان در نظر گرفته می‌شود.

انسان‌ها مهارت‌ها و رفتارهای جدیدی را از طریق مشاهده می‌آموزند و افرادی که هدف چنین مشاهده‌ای هستند، الگو نامیده می‌شوند (بندورا، ۱۹۸۶). نوجوانان دختر و پسر با رشد در تفکر انتزاعی اهداف خیالی را برای خود متصور می‌شوند؛ آن‌ها برای رسیدن به اهداف خیالی خود تلاش می‌کنند و رفتار و عملکردشان در جهت رسیدن به این اهداف خیالی معنا پیدا می‌کند. نوجوانان مشاهده می‌کنند که برخی از الگوهای اینستاگرامی به اهداف موفقیت آن‌ها دست پیدا کرده‌اند؛ به همین دلیل از این الگوها تقلید کرده تا در راستای رسیدن به اهداف غایی خود به موفقیت برسند. الگوهای اینستاگرامی می‌توانند معنای موفقیت قبلی نوجوانان را دگرگون ساخته و معنای جدیدی را برای آن‌ها جایگزین کنند و یا می‌توانند به تقویت معنای موفقیت قبلی نوجوانان کمک کرده و برای آن‌ها به عنوان یک الگو عمل کنند. شناخت الگوها و دنیای مطلوب ذهنی آن‌ها می‌تواند در جهت الگوسازی مناسب و آسیب‌شناسی الگوهای موجود تاثیرگذار باشد.

سومین مضمون به دست آمده در پژوهش حاضر، ویژگی‌های جذاب‌کننده الگو برای نوجوانان دختر و پسر می‌باشد. این مضمون دارای مفاهیم اولیه‌ای چون ویژگی شخصیتی الگو، ظاهر جذاب، ارتباطات بین فردی با کیفیت، شهرت، تحصیلات، ثروت و اطلاعات سودمند برای نوجوانان دختر و پسر می‌باشد و همچنین به طور اختصاصی مفاهیم سن و مهارت الگو برای دختران و داشتن علائق مشترک با الگو برای پسران می‌باشد. نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن بود که الگوها با نمایش دادن ویژگی‌های شخصیتی مانند جراتمندی، خوشحالی، مهربانی، قوی بودن، اقتدار، سادگی، همدلی، باهوش، قابل احترام، با اعتماد به نفس، قابل اتکا، صداقت داشتن، شوخ طبعی، نوجوانان دختر و پسر را به سمت خود جلب کرده و به عنوان الگویی اینستاگرامی آن‌ها برگزیده می‌شوند. یافته‌ها در رابطه با مفاهیم ثروت نشان داد که از نظر نوجوانان الگوها به دلیل داشتن ثروت زیاد می‌تواند دست به اقدامات زیادی بزند؛ آن‌ها می‌توانند نیازهای مادی خود را ارضا کنند، از خانواده خود حمایت کنند، به سفرهای متعدد بروند یا مهاجرت کنند، به نیازمندان کمک کنند و به طور کلی در زمینه‌های

مختلف زندگی به واسطه پول و درآمدزایی می‌توانند موفق شوند. از طرف دیگر نظرات نوجوانان درباره مشهور بودن الگوها حاکی از آن بود که زمانی که الگوها دنبال کنندگان بیشتری داشته باشند، نظرات مردم در صفحه اینستاگرام آن‌ها بیشتر باشد و مردم نسبت به سبک زندگی آن‌ها اشتیاق نشان دهند، می‌توانند اعتماد نوجوانان را جلب کرده و به عنوان الگوی اینستاگرامی آن‌ها برگزیده شوند. در رابطه با مفاهیم تحصیلات می‌توان گفت داشتن علم و دانش، مطالعه کردن، یادگیری زبان‌های مختلف، داشتن مدرک تحصیلی و داشتن تخصص در رشته خود، برای نوجوانان در رابطه با ویژگی‌های الگوی منتخب مهم است. همچنین الگوها با داشتن اطلاعات مفید، صحبت درباره واقعیت‌های جامعه، داشتن بار علمی، صحبت‌های انگیزشی و در مجموع با به اشتراک گذاشتن این مطالب، می‌توانند بر دیدگاه و باور نوجوانان اثرگذار باشند. الگوها از حیث ارتباطات بین فردی با کیفیت خود در رابطه با دوستان، خانواده و شریک عاطفی می‌توانند بر فرآیند انتخاب الگو نوجوانان تاثیرگذار باشند و از نظر ظاهر جذاب یعنی داشتن استایل زیبا، اندام ورزشکاری و نحوه پوشش خود می‌توانند توجه نوجوانان را به سمت خود جلب کنند. در رابطه با مفاهیم ویژه، نوجوانان دختر در اینستاگرام برخی از همسالان خود را افراد موفق می‌دانستند و در این زمینه از آن‌ها تقلید می‌کردند؛ به همین جهت می‌توان گفت همسالان به عنوان یکی از الگوهای با نفوذ در اینستاگرام به شمار می‌روند. آن‌ها به این نکته اشاره کردند که الگوهای مدنظرشان از این جهت که در زمینه‌هایی مهارت و استعداد دارند و استعداد و مهارت خود را را شکوفا می‌کنند و با دیگران به اشتراک می‌گذارند، توجه آن‌ها را به خود جلب می‌کنند؛ از سوی دیگر، نوجوانان پسر به تقلید از الگوهای تمایل دارند که نسبت به آن‌ها از نظر فکری احساسی و رفتاری احساس نزدیکی داشته باشند یا به عبارت دیگر زمانی که باور، دیدگاه، اهداف و ارزش‌های الگوها در راستا و هماهنگی با دیدگاه، اهداف، ارزش و باورهای نوجوانان پسر باشد، در شکل‌گیری معنای موفقیت نوجوانان به عنوان الگو عمل می‌کنند. سلبریتی‌ها نیز به دلیل استعدادها یا مشاغل موفق خود در این شبکه‌ها شناخته می‌شوند و بسیاری از آن‌ها نیز حضور پررنگی در شبکه‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند (لوئیزا و همکاران، ۲۰۲۳). عرب مقدم و همکاران (۱۳۹۴) گزارش کردند که هم‌سالان و الگوهای علمی - ادبی از الگوهای جوانان و نوجوانان می‌باشند. عباسی و جعفری (۱۳۹۹) در پژوهش خود به این

نتیجه رسیدند که رفتار و عمل افراد مشهور بر سبک زندگی کاربران ایرانی از لحاظ سبک پوشش، اوقات فراغت، مدیریت بدن و روابط بین فردی تأثیر گذار است.

بندورا و همکاران (۱۹۶۵)، اشاره کردند که یکی از عواملی که می‌تواند بر سرمشق‌گیری تأثیر بگذارد خصوصیت الگو می‌باشد. در پژوهش حاضر ویژگی‌های جذب‌کننده الگوها بیانگر آن بود که نوجوانان برای کسب موفقیت و خودشکوفایی به دنبال کسب ویژگی‌های مدنظر خودشان هستند و در این بین، الگوهای اینستاگرامی به عنوان کسانی که بخشی از این ویژگی‌ها را دارند در این زمینه الهام بخش نوجوانان هستند.

بررسی نقش الگوها در زندگی نوجوانان از این حیث که الگوپذیری از افراد، در زندگی نوجوانان مسئله‌گریزناپذیری است بسیار مهم است. اعضای خانواده به ویژه والدین، به عنوان اولین هسته ارتباطی نوجوانان می‌توانند بر نحوه الگوپذیری نوجوانان نقش موثری داشته باشند و در درجه بعد همسالان، آشنایان و در نهایت اشخاص در فضای مجازی در زمینه‌های مختلف برای نوجوانان الهام‌بخش هستند. در عصر امروز نوجوانان به شدت درگیر فضای مجازی هستند و به همین جهت مطالعه حاضر بر فضای مجازی تمرکز کرده و یکی از این شبکه‌های اجتماعی را مورد مطالعه قرار داده است. یکی از فضاها که نوجوانان وارد آن می‌شوند تا از آن برای تقلید، کاوش و رسیدن به اهداف خود استفاده کند، شبکه اجتماعی اینستاگرام است. نوجوانان با دنیایی از اهداف و معنای موفقیت در ذهنشان وارد اینستاگرام می‌شوند و به دنبال افراد و محتواهای می‌گردند که باور، انتخاب، ارزش، ایده، اهداف و معنای موفقیت آن‌ها را تایید کرده یا به چالش بکشاند. آن‌ها معنای موفقیت خود را به واسطه الگوهای اینستاگرامی مورد بازبینی قرار داده و در صورت پذیرش دیدگاه جدید و معنای مدنظر خود این معانی را درونی کرده و یا حتی معانی قبلی خود را به واسطه الگوها تقویت می‌کنند. علاوه بر این، نوجوانان زمانی که می‌خواهند شخصی را در اینستاگرام به عنوان الگو برگزینند، ویژگی‌ها و خصوصیت‌های افراد را به خوبی بررسی کرده و در صورتی که ویژگی این اشخاص مورد پذیرش آن‌ها واقع شود، در برخی از زمینه‌های موفقیت از این الگوها تقلید می‌کنند. پژوهش حاضر محدودیت‌هایی وجود داشت از جمله اینکه مصاحبه فقط به صورت آنلاین انجام شد و با وجود تمرکز بر الگوهای اینستاگرامی، موارد دیگری هم وجود دارد که بر معنای موفقیت

نوجوانان تاثیرگذار بوده که امکان بررسی آن وجود نداشت. برای مطالعات آتی، پیشنهاد می شود که نقش خانواده و همسالان نیز به عنوان عوامل اثرگذار بر معنای موفقیت، مورد مطالعه قرار گیرد. بهتر است این پژوهش در سنین اوایل و اواسط نوجوانی نیز انجام شود. علاوه بر این، تجارب نوجوانان در شبکه‌های اجتماعی دیگر مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد کاربردی مطالعه حاضر این است که افراد متخصص و پژوهشگران با طراحی و اجرا پروتکل در رابطه با ویژگی‌های جذب کننده الگو، با آموزش دادن به معلمان، والدین، مشاوران مدرسه و به طور کلی افرادی که در اطراف نوجوانان حضور دارند، به ارتباط بهتر و تاثیرگذاری بیشتر الگوها بر نوجوانان کمک کنند. همچنین می توان در زمان طراحی و تهیه پلتفرم‌ها و برنامه‌های نوجوانان به ویژگی‌های جذب کننده و اثرگذار برای نوجوانان دختر و پسر توجه کرد و با در نظر گرفتن معنای موفقیت از دیدگاه نوجوانان، مسئولان و مدیران آموزش و پرورش می‌توانند اقدامات عملی را در جهت تسهیل مسیر برای رسیدن به نیازها، اهداف و آرزوهای نوجوانان دختر و پسر انجام دهند. نتایج این مطالعه می‌تواند توسط متخصصان نوجوان، مشاوران، روانشناسان، آموزش و پرورش و خانواده نوجوانان مورد استفاده قرار گیرد تا با درک ادراکات ذهنی موفقیت نوجوانان، نسبت به دیدگاه‌های نوجوانان پاسخگوتر باشند و زبان مبتنی بر موفقیت خود را به شیوه مرتبط‌تر و معنادارتر و از نظر روان‌شناختی سالم‌تر با نوجوانان هماهنگ و تنظیم کنند.

کد اخلاق پژوهش

شناسه اخلاق: (IR.UT.PSYEDU.REC.1403.034)، عنوان پایان نامه: نقش الگوهای اینستاگرامی در شکل‌گیری معنای موفقیت نوجوانان، تاریخ مصوب ۱۴۰۳/۶/۲۴، دانشگاه تهران.

فهرست منابع

- افراسیابی، حسین و رضایی صدرآبادی، آرزو. (۱۴۰۲). برساخت فرازمینه‌ای فردیت: تفسیر دختران نوجوان از موفقیت. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۴(۲)، ۱-۲۶.
- باهنر، ناصر، و امینی هرنندی، رضا. (۱۴۰۳). مؤلفه‌های الگوی مطلوب ارتباطات والدین با نوجوان: مطالعه کیفی. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۹(۶۷)، ۳۵-۵۶.
- حقانی زمیدانی، مجتبی، حق پرست، سیده لیلا، اسمعیلی، معصومه، و عظیمی، علی. (۱۴۰۳). شکل‌گیری هویت و الگوپردازی از افراد شاخص در نوجوانان دختر: یک مطالعه پدیدارشناختی. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۹(۶۶)، ۲۰۷-۲۲۵.
- عباسی، عاطفه و جعفری، علی. (۱۳۹۹). تأثیر کنش‌های اینستاگرامی سلبریتی‌ها بر سبک زندگی کاربران ایرانی. *پژوهش‌های ارتباطی*، ۱۰۱(۲۷)، ۳۳-۵۴.
- عرب مقدم، نرگس، گرگی، عباس، جمشیدی، بهنام، و شیخ‌الاسلامی، راضیه. (۱۳۹۴). شناسایی الگوهای جوانان و نوجوانان و عوامل زمینه‌ای موثر بر آن (مورد مطالعه: شهر شیراز). *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۴(۲۸)، ۱۶۹-۱۸۴.
- عزیزخانی، اقباله و ملک پور، صغری. (۱۳۹۲). ریشه‌های هویت جویی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهرستان خلخال، سال تحصیلی ۹۱-۹۲. *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان*، ۱۱(۴)، ۸۱-۹۴.
- منادی، مرتضی. (۱۴۰۱). اهمیت آگاهی در امر موفقیت: مطالعه موردی. *پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری*، ۱(۱)، ۱-۱۲.
- نقی پور قزلچه، میترا، ستوده، زهرا، خسروی، صدراله، و هنرپروران، نازنین. (۱۳۹۳). رابطه هویت با خودمختاری، شایستگی و وابستگی در نوجوانان دبیرستانی. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۹(۲۷)، ۲۷.
- Astriani, R., & Ahyad, A. (2022). INSTAGRAM SOCIAL MEDIA ANALYSIS OF TEENAGER LIFESTYLE AT SMA BINTARA DEPOK. *Jurnal Sosial Humaniora dan Pendidikan*, 1(3), 90-96.
- Bálint, Á. (2014). "Towards the positive psychology of adolescence." *HERJ Hungarian Educational Research Journal* 4(2): 4-18.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. Morristown, NJ: General Learning Press.
- Bozzato, P. (2024). "The Future Orientation of Italian Adolescents in Post-Pandemic Times: Associations with Self-Efficacy and Perceived Academic Achievement." *Education Sciences* 14(2): 170.
- Buggy, S. (2024). The 'Insta-famous' role model: Kylie Jenners influence on young teenage girls and the representation of self (*Doctoral dissertation, Institute of Art, Design+ Technology*).
- Erikson, E. H. (1994). *Identity: Youth and crisis*, WW Norton & company.
- Eyal, K., Te'eni-Harari, T., & Katz, K. (2020). A content analysis of teen-favored celebrities' posts on social networking sites: Implications for parasocial relationships and fame-valuation. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(2).

- Giles, D. C., & Maltby, J. (2004). The role of media figures in adolescent development: Relations between autonomy, attachment, and interest in celebrities. *Personality and individual differences*, 36(4), 813-822.
- Gill, A., Trask-Kerr, K., & Vella-Brodrick, D. (2021). Systematic review of adolescent conceptions of success: Implications for wellbeing and positive education. *Educational Psychology Review*, 33(4), 1553-1582.
- Karabanova, O. A. and D. A. Bukhalenkova (2016). "Perception of success in adolescents." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 233: 13-17.
- Kuhn, D. (2008). "Formal operations from a twenty-first century perspective." *Human development* 51(1): 48-55.
- Lockwood, P. and Z. Kunda (1999). "Increasing the salience of one's best selves can undermine inspiration by outstanding role models." *Journal of personality and social psychology* 76(2): 214.
- Luisa, Z. D., Beatriz, F., & Charo, S. C. (2023). Social Media Influencers Defined by Adolescents. *KOME*, 11(2), 68-90.
- Maslow, A., & BOOK, A. (1968). *Toward a Psychology of Being*. (2nd Ed.) New York: Van Nostrand Reinhold.
- Nurmi, J.-E. (1991). "How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning." *Developmental review* 11(1): 1-59.
- Rogers, C. R. (2013). "A theory of therapy and personality change: As developed in the client-centered framework". *Perspectives in abnormal behavior: Pergamon General psychology Series* 341.
- Rohmawati, N. R. (2023). THE RELATIONSHIP BETWEEN CELEBRITY WORSHIP TO STREET TEENAGERS'SELF-IDENTITY IN MALANG CITY. *Nurse and Health: Jurnal Keperawatan*, 12(1), 1-6.
- Sagiv, L., et al. (2017). "Personal values in human life." *Nature human behaviour* 1(9): 630-639.
- Samoilenko, M. (2022). FEATURES OF PERCEPTIONS OF SUCCESS IN ADOLESCENCE. SOCIALIZATION & HUMAN DEVELOPMENT" *INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL*, 4(1), 76-88.
- Santrock, J. W. (2004). *Life-span development* (9th ed.). McGraw-Hill.
- Songkeng, S. R., Bahri, I., Musfira, N., Ahmad, M. R. S., & Syukur, M. (2023). Shifts in Social Values Due to Using Social Media Instagram Towards Adolescents in Makassar City. *Asian Journal of Engineering, Social and Health*, 2(5), 354-362.
- West, M., et al. (2023). "Adolescent social media use: cultivating and constraining competence." *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 18(1): 2277623.
- Wilbrecht, L. & Davidow, J. Y. (2024). Goal-directed learning in adolescence: neurocognitive development and contextual influences. *Nature Reviews Neuroscience*, 25(3), 176-194.

